

UNIVERZITA KARLOVA
I. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Amalie Kačer

Užívání návykových látek mezi skateboardisty

Drug use among skateboardists

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Benjamin Petruželka, Ph.D.

Praha, 2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 16. 04. 2022.

Amalie Kačer

Identifikační záznam

KAČER, Amalie. Užívání návykových látek mezi skateboardisty. [Drug use among skateboardists]. Praha, 2022. 36 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce: Mgr. Benjamin Petruželka, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych chtěla především poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Benjaminovi Petruželkovi, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup a především trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za ochotu být součástí mého výzkumu a hlavně mé rodině za trpělivost.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou užívání návykových látek mezi skateboardisty. Předpokládala jsem, že je mezi skateboardisty více užívaná marihuana. V České republice se tomuto tématu nevěnuje téměř žádná publikace. V zahraničních studiích se dočteme, že užívání návykových látek je vyšší u dospívajících, kteří provozují extrémní sport. Dále pak zahraniční autoři uvádějí, že užívání návykových látek a skateboarding jsou na sobě nezávislé projevy maskulinity.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat a popsat roli návykových látek ve skateboardové subkultuře. V práci jsem se rozhodla pro kvalitativní přístup, kdy jsem data získala pomocí polo – strukturovaného interview. Výzkumný soubor tvoří šest mužů.

Výsledky jsou rozděleny podle výzkumných otázek do pěti kategorií a poslední šestá kategorie se zabývá rozborem dotazníku CAST. Z výsledků vyplývá, že skateboarding je na prvním místě brán jako životní styl, dále je skateboarding popisován jako organizovaný sport. Z výsledků je také patrné, že marihuana má zde svoji roli a je úzce spjata se skateboardingovou subkulturou. Ostatní nelegální návykové látky jsou užívány ojedinele a jsou přisuzovány spíše téma jedincům než celé subkultuře. Motivace k užití se u jednotlivých látek liší. Z výsledků dále plyne, že skateboarding jako organizovaný sport může mít preventivní účinek na rizikové chování.

Tato práce nabízí základní vhled do této problematiky a v budoucnu by mohla být inspirací pro další výzkumy a pro vznik preventivních programů zaměřených na dospívající.

Klíčová slova: skateboarding – subkultura – užívání návykových látek – životní styl

Abstract

The bachelor thesis deals with the issue of substance abuse among skateboarders. I assumed that marijuana is more used among skateboarders. In the Czech Republic there is almost no publication on this topic. In foreign studies we read that substance use is higher among adolescents who play extreme sports. Furthermore, foreign authors state that substance use and skateboarding are independent manifestations of masculinity.

The aim of my bachelor thesis is to analyze and describe the role of substance abuse in skateboarding subculture. In this thesis I decided to take a qualitative approach, where I collected data through semi-structured interviews. The research sample consists of six men.

The results are divided according to the research questions into five categories and the last sixth category deals with the analysis of the CAST questionnaire. The results show that skateboarding is taken as a lifestyle in the first place, then skateboarding is described as an organized sport. The results also show that marijuana has a role to play and is closely linked to the skateboarding subculture. Other illicit substances are used sporadically and are attributed to individuals rather than to the subculture as a whole. Motivations for use vary from substance to substance. The results further suggest that skateboarding as an organised sport may have a preventive effect on risky behaviour.

This work offers a basic insight into this issue and could inspire future research and the development of prevention programs targeting adolescents.

Keywords: skateboarding – subculture – drug use – lifestyle

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	9
2.1	Skateboarding.....	9
2.1.1	Historický vývoj v zahraničí.....	9
2.1.2	Historie skateboardingu v České republice	11
2.1.3	Skateboardigová subkultura.....	12
2.2	Návykové látky	15
2.2.1	Alkohol.....	15
2.2.2	Nikotin	16
2.2.3	Konopné drogy	17
3	Praktická část.....	18
3.1	Cíl výzkumu a výzkumné otázky	18
3.2	Metody tvorby dat a průběh realizace výzkumu.....	18
3.3	Výzkumný soubor	19
3.4	Metody analýzy dat	21
3.5	Etické aspekty výzkumu.....	21
4	Výsledky.....	22
4.1	Co je to skateboarding a jak se s ním lidé identifikují?	22
4.2	Má příslušnost k této subkultuře vliv na užívání návykových látek?.....	23
4.3	Jaké nelegální návykové látky se v této subkultuře užívají?.....	26
4.4	Jaká je motivace k užívání návykových látek?	26
4.5	Může mít skateboarding preventivní účinek na rizikové chování?	27
4.6	CAST.....	28
5	Shrnutí výsledků	30
6	Diskuse a závěry	32
7	Použité zdroje.....	34

1 Úvod

Toto téma jsem si vybrala, protože se ve skateboardingové komunitě už nějakou dobu pohybuji, mám spoustu přátel „skejt'áků“, navštívila jsem nespočet skateboardových akcí a téma užívání návykových látek vnímám jak ze strany samotných jezdců, tak „protilehlé“ společnosti, ze které je cítit, navzdory rostoucí popularitě skateboardingu, předsudky a jistou stigmatizaci. Jak to tedy je s užíváním návykových látek mezi skateboardisty? V odborné literatuře je toto téma téměř nedohledatelné nebo je autoři jenom letmo zmiňují buď ve spojení s rizikovým chování mládeže (Peretti-Watel et al., 2001; Rijt et al., 2002) nebo jako další aspekt projevu maskulinity (Atencio et al., 2009; Willing et al., 2019.)

Skateboarding vznikl v USA jako životní styl s určitými subkulturními rysy (Borden, 2001, in Willing et al. 2019.) Míra, do jaké se účastníci ztotožňují s daným sportem, odlišuje „lifestyle“ sporty od tradičních sportů. Jezdci kolem činnosti budují kulturu volného času a sport se stává jako projev sebe sama a toho, jak chtějí být vnímáni okolím (Barber et al., 2005). Ve spojení s tím bych chtěla zmínit, že téma návykových látek je hojně prezentováno ve skateboardingových médiích a přestává to být v komunitě tabu. To může mít dopad na to, s čím se jezdcí ztotožňují. Užívání a závislost na substancích pak není ojedinělé téma mezi zakladateli a profesionálními skateboardisty, jako jsou Jay Adams, Brandon Novak, Duane Peters, Guy Mariano, Andrew Reynolds atd.

Moje bakalářská práce má za cíl prozkoumat a popsat, jakou roli má užívání návykových látek ve skateboardingové subkultuře. První kapitulu teoretické části jsem věnovala popisu a přiblížení skateboardingu. Uvádím zde jeho vznik a vývoj ve světě a tuzemsku a charakterizuji „skate“ subkulturu. V druhé kapitole jsem se zaměřila na alkohol, tabák a konopné drogy, jako nejčastěji užívané látky u skateboardistů.

Praktická část práce je rozdělena na pět částí, kde jsou popsány výzkumné otázky, metody tvorby a analýzy dat, výzkumný soubor a etické aspekty práce. Na závěr jsou samostatné kapitoly pro výsledky, diskusi a závěry.

2 Teoretická část

2.1 Skateboarding

Skateboarding je sport, někdo ho může řadit mezi sporty extrémní, ve kterém je využíván skateboard k pohybu a k předvádění různých triků. Člověk, jenž se věnuje skateboardingu se nazývá skater, skateboarder, skateboardista nebo slangově skejt'ák. Nejdůležitější pomůckou při tomto sportu je samozřejmě skateboard. Jedná se o plochou desku, na které jsou zespoda připevněna čtyři kolečka. Deska může být vyrobena z nejrůznějších materiálů. Nejběžnějším materiálem je překližka, která je složena z několika plátů kanadského javoru. Desky se dají sehnat v různých velikostech. Záleží, kde je skateboard hlavně využíván. Širší desky se využívají, aby měl jezdec větší stabilitu, na rampách a ve skateparcích. Naopak delší a užší desky se používají při jízdě na rovném povrchu, silnici (Juha, 2015; Karas, 2004.)

Skateboarding můžeme chápat nejen jako sport, ale také jako rekreační aktivitu, práci, umění nebo jako dopravní prostředek. V průběhu času se skateboarding vyvíjel a proměňoval, co se týče stylu jízdy, triků a v neposlední řadě komunity lidí, která se této aktivně věnuje. V současné době nepřevládá již žádný dominantní styl, ale naopak nastoupil respekt k odlišnostem a jednotlivým stylům. Tento trend bude pravděpodobně pokračovat i do budoucnosti (Juha, 2015.)

Současná skateboardová komunita je velice specifická. Nevnímá skateboarding jen jako sport, ale jako styl svého života od oblékání, hudby, slangu, sociálních kontaktů, umění apod. Člena této komunity bychom mohli popsat následovně „Dnešní skejt'ák, i když profesionální atlet, se pořád tváří jako teenager, co si jde koupit lahvičky – suverénně a jakože nic.“ (Sekot, 2008).

2.1.1 Historický vývoj v zahraničí

Historie skateboardingu sahá do konce 50. a začátku 60. let. Vše začalo v Kalifornii, kde ho začala provozovat parta surfařů. Když na oceánu nebyly vlny, snažili se nalézt jinou zábavu. Nejčastěji jezdili na kolečkových bruslích nebo na kole. Pak je ovšem napadlo, že by mohli vytvořit něco podobné surfu, ale jezdilo by se na tom na souši. Odmontovali tedy kolečka od kolečkových bruslí a připevnili je zespodu na dřevěné prkno. Tímto způsobem vznikl úplně první skateboard. Na těchto prknech jezdili s kopců nebo jezdili slalom na silnici. Odvážnější jedinci začali provádět první triky a skoky. Bylo to ovšem velice složité, neboť tyto první skateboardy byly velmi úzké a málo stabilní. Mezi legendární a nejnámější místa této éry řadíme hřiště u střední školy Paul Revere High a hřiště Kenterovy základní školy. Mezi první

průkopníky řadíme jezdce, jako byli Danny, Bearer, Brad „Squek“ Blank, Harry „Skip“ Frye, Torger Johnson nebo Jaye Adams (Borden, 2001; Juha, 2015).

Ke konci 50. let se toto sportovní náčiní začalo průmyslově vyrábět pod názvem skateboard. Jízda však byla značně obtížná, zejména proto, že se používala kola z pálené hlíny, nebo oceli. (Borden, 2001).

Velký rozkvět začal skateboarding prožívat v letech sedmdesátých. Nejdůležitější a zlomovou událostí byl vynález urethanu, jenž vynalezl skateboardový génius Frank Nasworthy. Právě z urethanu se začala vyrábět kolečka a z tohoto materiálu se vyrábějí dodnes. Byl to opravdu průlomový okamžik v historii skateboardingu. Díky těmto novým kolečkám se začalo jezdit ve vypuštěných bazénech, začaly se stavět první skateparky a skateboarding se dostal do vertikální sféry. Ve spojených státech se začal vydávat první časopis zaměřený na skateboarding s názvem SkateBoarder. Začaly se objevovat nové triky. Mezi nejvýznamnější jezdce této doby patřila parta z Kalifornie s názvem Z-boys, která se skládala z Tonyho Alvy a Jaye Adamse. Posunuli skateboarding na jinou úroveň nejen stylem ježdění, ale samotným stylem svého života, oblékáním, poslechem rockové muziky (Karas, 2004).

V první polovině 80. let přichází úpadek zájmu a mnoho skateparků muselo být zavřeno. V těchto letech byl skateboarding spojen s hnutím punku. Mnoho jezdců poslouchalo punkovou muziku, oblékali se v punkovém stylu a žili neřízený punkový život. Začali mít také problémy se zákony a s policií a v městech na ně lidé nahlíželi tak, že zde nejsou vítáni. Na druhé straně se začal objevovat zcela nový druh jezdců, kteří předváděli svoje umění na U-rampách, které si stavěli na zahradách svých domů. Mezi největší legendy těchto let můžeme zařadit Marka Gonzalese, Natase Kaupase, Tonyho Hawka a mnoho dalších (Doren, 1994).

V 90. letech dochází k velké recesi vertikálního skateboardingu a jediným propagovaným směrem v médiích je streetstyle. Jedná se o skateboarding v ulicích. Streetstyle byl charakterizován svoji volností a kreativností. Do skateboardingu začala vstupovat zcela nová hudba. Jednalo se o hip hop. To ovlivnilo především oblékání, slang a samotný přístup ke skateboardingu. Na konci 90. let se opět navrácí obliba v U-rampách a skateparcích. Důležitým rokem je pak rok 1995, kdy se konaly poprvé tzv. Extreme Games, v dnešní době známé jako X-Games. Skateboarding samozřejmě na těchto hrách nemohl chybět a díky tomu se dostal na televizní obrazovky a do povědomí široké veřejnosti. (Tomlinson, 2000).

V současné době je skateboarding opět na jakémsi pomyslném vrcholu. Dnešní triky se dělají na obrovských zábradlích, skáče se do neuvěřitelných výšek, dělají se salta. Profesionální jezdci

jsou velmi dobře placení sportovci, kteří se objevují na televizních obrazovkách, vydělávají nemalé peníze, ale mohou být i vzory pro dnešní mládež. Firmy pracující v tomto odvětví neustále vymýšlejí nové technologie, aby jízda na skateboardu byla co nejpohodlnější a nejlepší. K tomuto boomu pomohlo i to, že se v roce 2020 skateboarding poprvé v historii objevil na olympijských hrách. Celkem byly rozdány čtyři sady medailí, dvě pro ženy a dvě pro muže, ve dvou různých disciplínách.

2.1.2 Historie skateboardingu v České republice

První zmínky o skateboardingu na území našeho státu se datují do druhé poloviny 70. let 20. století. Zájem o netradiční sport vzrůstal především mezi mladými lidmi a studenty, kteří o tomto sportu četli v časopisech.

„U mě byl ten startovací moment, že naši kupovali časopis Květy, tenkrát takovej týdeník, myslím, že vychází ještě dneska a tam prostě, to vidím jako včera... To byl nějaký ročník 78 a bylo to někdy na jaře... Na celou stránku tam vyšel článek o skateboardingu v Kalifornii a vůbec v Americe, jak se jezdí a na Floridě. Ne v Kalifornii, na Floridě a tam nějaký kořen v nějakém bazénu na zadních kolečkách a to jsem v životě neviděl...“ (Houdek, 2014)

V roce 1978 se v Karlových Varech a v Praze konaly první závody ve slalomu, slalomu speciál, obřím slalomu, skoku dalekém a skoku vysokém. Závody začaly postupně přibývat a začaly se zakládat první skateboardové kluby. První vybavení se nedalo v Československu získat, neboť bylo původem z USA. Jezdci si tedy skateboardy vyráběli sami. V průběhu 80. let pak začala výroba československých skateboardů pod značkou Esarol. Nadále pokračoval rozvoj a v roce 1985 se v Prachaticích konal první skateboardový camp na území Československa, kterého se každoročně účastnili i jezdci ze zahraničí. Oblibu si udržel i po roce 1989. Náplní nebyl pouze skateboarding, ale i poslech punkových a rockových kapel. Českoslovenští skateboardisté měli v těchto letech svoje kvality a pravidelně se účastnili mistrovství Evropy a zahraničních závodů například v roce 1987 ve Vancouveru. Jedním z těchto jezdců byl Martin Kopecký, který patří mezi nejvýznamnější průkopníky skateboardingu v Československu. Kopecký také vydával časopis Smyk, který informoval o československé skateboardové scéně (Karas, 2004).

Po roce 1989 se konečně otevírají hranice a do Československa začíná proudit zboží ze zahraničí, což má za následek otevření prvních skateshopů. Československá asociace skateboardingu začíná fungovat jako legitimní organizace a koná se také první oficiální mistrovství republiky. Začaly vznikat první oficiální skateparky a vydávaly se první oficiální časopisy specializované na skateboarding a snowboarding jako jsou Board nebo Free

Magazine. Po tomto boomu opět nastupuje recese, kdy o skateboarding zájem upadá, skateparky rezaví a rozpadají se.

V roce 1994 firma Mystic Skates uspořádala v Praze závod s názvem Mystic Sk8 Cup. Bylo na něj pozváno i několik amerických profesionálů. Mělo to za následek opět posílení zájmu, rozšíření skateboardové komunity a vzestup. Od tohoto roku se závod v Praze koná pravidelně každý rok. Vznikají nové kluby a značky. Do skateboardového prostředí začíná vstupovat více a více firem. Mezi největší jména českého skateboardingu patří Martin Pek, David Luu, Tomáš Stejskal a Maxim Habanec (online, www.czechskateboarding.cz).

2.1.3 Skateboardingová subkultura

Nejprve si zkusme definovat, co znamená subkultura. Neexistuje žádná konkrétní definice, ale mohli bychom ji popsat jako malou skupinu lidí, která se nějak odlišuje od zbytku kulturního světa, například životním stylem, oblékáním, uměním, hudbou apod. Podle Hartla a Hartlové je „subkultura, která se zastávanými hodnotami liší od kultury dominantní, jíž je ale součástí.“ (Hartl, Hartlová, 2010)

„Podle Bakera subkultury tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelný.“ „Girtler odmítá termín subkultura, který obsahuje předložku sub, která poukazuje na nízké společenské postavení dané kultury.“ (Smolík, 2010)

Skateboarding vykazuje určité atributy subkultury jako je slang, neverbální komunikace, společenský život i postoj k návykovým látkám.

2.1.3.1 Slang

Jedním z významných znaků skateboardové subkultury je slang. Jedná se jazyk, mluvu, který se používá v této komunitě. Vznikl především přejímáním slov z anglického jazyka, kde dané termíny označují části skateboardu, způsob a techniku jízdy, typy překážek, triky a mnohé další prvky. Tyto slangové výrazy slouží ke komunikaci mezi jezdci napříč všemi kontinenty a skateboardisti se v rámci možností dokáží domluvit nebo vysvětlit o čem se chtějí bavit, i když hovoří odlišným jazykem.

Vedle těchto výrazů existují i slova zcela jiného typu, typická pro českou komunitu, jedná se o slova počestěná nebo zcela nová česká slovíčka.

Zde je pro názornost pár příkladů anglických slangových výrazů:

- Regular – jízda levou nohou vpředu
- Goofy – jízda pravou nohou vpředu
- Mongo – odrážení se přední nohou
- Grab – chycení prkna ve výskoku
- Flip – tak se nazývají různé rotace
- Slide – sklouznutí se deskou po ostré hraně, například po zábradlí

V českém prostředí se výrazy počešťují jako například jezdit na „mongola“ (odrážení přední nohou), udělat „kino“ (označení pro trik zvaný kick flip) apod. (Svojanovský, 2014).

Tyto výrazy tvoří velmi složitý a propracovaný systém a každému skateboardistovi trvá nějakou dobu, než si osvojí alespoň většinu z nich (Juha, 2015.)

2.1.3.2 Neverbální komunikace

Dalším rysem skateboardové komunity je specifická neverbální komunikace mezi skateboardisty. Jedná se především o specifický způsob podání ruky, při kterém plácnou pravými dlaněmi o sebe, pohybem k sobě se mírně otrou a zároveň zatnou v pěsti, kterými pak do sebe narazí.

Pokud se někomu povede obzvláště těžký trik při jízdě v bazénu nebo na rampě, vyjádří ostatní skateboardisté dotyčným respekt a obdiv prudkými ranami skateboardu o zem nebo hranu rampy (Juha, 2015.)

2.1.3.3 Skateboardová móda

Pod pojmem skateboardová móda si můžeme představit velice široký pojem. Oděv skateboardistů v po několik desetiletí vyvíjel, procházel různými etapami a formovaly ho různé vnější i vnitřní vlivy. Jednalo se o energickou hudbu, hnutí hippies, hardrock, punk a další styly.

V současné době skateboardová móda nezasahuje pouze skateboardovou komunitu, ale proniká i mezi ostatní lidi, kteří chtějí nějakým způsobem vybočit z řady.

Všeobecně můžeme říci, že skateboardisté se snaží oblečením vymanit ze stereotypu a vymezit se vůči společensky akceptované běžné módě. Jejich cílem je zdůraznit svoji individualitu a sebe prezentaci (Overstreet, 2011).

Přestože je skateboardová móda v současné době značně rozšířena, snaží se skuteční skateboardisté používat a nosit takové doplňky, které jsou charakteristické pro skateboardovou komunitu a ostatní lidé jim nerozumí.

Mezi nejznámější značky můžeme zařadit například Etnises, Funstorm, Meatfly, Nugget, Ride, ThirtyTwo, Adio, DVS, Billabong, Cirka, Volcom atd.

2.1.3.4 Společenský život a hry

Skateboarding můžeme označit jako typické skupinové cestování za účelem hledání nových míst, která budou vhodná k ježdění. Skateboardisti mezi sebou organizují neoficiální setkání za účelem táboření nebo poslechu hudby (Svojanovský, 2014).

Nejznámější hrou je tzv. S.K.A.T.E., která vznikla již v 80. letech 20. století v USA. Hlavní podstatou této hry je, že první jezdec předvede nějaký trik a ten druhý se ho po něm snaží zopakovat. Za každý nepovedený trik jezdec dostává trestný bod v podobě písmene, až dostane pět trestných bodů, složí slovo skate, tak prohrává (Svojanovský, 2014).

Důležitým dnem je pro skateboardisty 21. červen. Tento den se nazývá „International go Skateboarding Day, jedná se o svátek skateboardingu a každý skateboardista v tento den by měl alespoň na malou chvíli vyjet na svém skateboardu ven (Karas, 2004).

2.1.3.5 Návykové látky a postoj k nim

Jelikož skateboardová subkultura je velice uvolněným prostředím, tak se v ní také v menší nebo větší míře užívají různé druhy návykových látek. Jedná se především o konzumaci alkoholu, užívání některých narkotik a kouření marihuany. Příležitostně pité alkoholu se vyskytuje především u jedinců, kteří jsou ovlivňováni punkovou kulturou, naproti tomu kouření marihuany se objevuje u lidí, kteří jsou ovlivněni kulturou hip hopu. Naleznou se však i tací, kteří alkohol nepijí vůbec a neužívají, ani žádné další omamné látky (Juha, 2015).

2.2 Návykové látky

Návykové látky, nebo je také můžeme nazývat drogy, se ve společnosti vyskytují již hodně dlouhou dobu. Jedná se o látky, které působí člověku změny v náladě a vědomí. Toto působení je zpočátku velice příjemné a může dovést daného jedince až k euforii, a tak si člověk na tyto látky velmi lehce navykne. Časté užívání těchto látek poté může vést až k závislosti.

Závislost můžeme ve zkratce definovat jako opojení a slast na dané návykové látce. Co je tedy závislost? Podle odborníků, kteří se v roce 2001 shodli na definici, je závislost „chronická neurobiologická choroba...vyznačující se chováním, které zahrnuje jeden či více následujících atributů: narušená kontrola užívání drog, nutková potřeba užívat drogy, pokračující užívání bez ohledu na rizika a negativní následky a nutková touha“. Klíčovými rysy závislosti na návykových látkách jsou užívání drog nebo alkoholu navzdory negativním následkům a také recidivy. (Maté, 2020)

Stručně řečeno se jedná o jakékoliv opakované chování, které může i nemusí být spojeno s užíváním nějakých látek, v němž má daná osoba nutkání pokračovat, přestože má negativní dopad na vlastní život nebo na životy druhých.

Základní faktory pro vznik závislosti jsou následující: osobnostní struktury postiženého, prostředí a tolerantní postoje společnosti, droga a její dostupnost, nějaký podnět, který celý proces odstartuje. Za přítomnosti těchto faktorů musí na jedince působit ještě průběhové mechanismy, kam řadíme: vznik a opakování situací, v nichž se podařilo dosáhnout účinku a uspokojení pomocí návykové látky a nepřítomnost jiných dostupných alternativ k řešení situací s uspokojivým výsledkem. Při kombinaci těchto faktorů a mechanismů může dojít k vytvoření závislosti.

Mezi nejčastěji užívané návykové látky, ať už legální či nelegální, na území České republiky patří alkohol, nikotin, léky, těkavé látky, konopné drogy, halucinogeny, extáze, stimulační drogy a opioidy.

Níže si popíšeme tři skupiny návykových látek, které se ve skateboardové subkultuře vyskytují nejčastěji. Jedná se o alkohol, nikotin a konopné drogy (Heller, 1996.)

2.2.1 Alkohol

Alkohol mnoho lidí nepovažuje za drogu či návykovou látku, ale opak je pravdou. Alkohol je tolerován širokou veřejností, a tak přístup k němu pro jedince je velmi snadný a dostupný. Alkohol si můžete v České republice koupit prakticky na každém rohu. Vznik závislosti na

alkoholu můžeme srovnat s rizikem závislosti na tvrdých drogách. Pití alkoholu sebou nese mnoho problémů. Alkohol působí na centrální nervový systém, který všeobecně tlumí. Již při malém množství jedinec na sobě pociťuje sníženou reakční dobu, špatnou koordinaci pohybů, úsudek, rozhodování, snižuje koncentraci, tlumí bolest apod.

Akutní stav při pití alkoholu můžeme nazývat opilostí. Nejprve se u jedince objevuje euforie a šťastná nálada, uvolňují se zábrany a člověk je velmi společenský, sebevědomý. Z tohoto stavu se člověk může dostat až do agresivity, ztráty sebekontroly, poruchy řeči. Při další konzumaci pak dochází k nevolnosti, zvracení a člověk může upadnout do hlubokého spánku, v horších případech až do bezvědomí nebo může dojít ke smrtelné otravě alkoholem.

Opilost můžeme rozdělit na:

- lehkou – charakterizována excitací, dávka do 1,5 g/l
- středně těžkou – útlum a ospalost, dávka 1,6 – 2,0 g/l
- těžkou – stav hraničí s narkózou, postižený může být obtížně probuditelný, dávka 2,0 – 3,0 g/l
- velmi těžkou – bezvědomí, hrozí zástava dechu a oběhu, dávka na 3,0 g/l

(kol. autorů Sananim, 2007)

Po bujarých večírcích, kde alkohol tek l plným proudem, druhý den ráno nastává stav zvaný kocovina. Jedná se o narušení minerálního a vodního hospodářství a metabolismu těla. Dlouhodobé užívání alkoholu se projevuje na psychické a fyzické nepohodě jedince. Dochází k poškození trávicího traktu a především jater. Poškozen je i srdeční oběh. Z psychického hlediska může tvrdá závislost dojít až k alkoholové demenci.

2.2.2 Nikotin

Nikotin je silně toxická, bezbarvá látka, která má rostlinný původ a je obsažena v tabáku. V současné době se nikotin nejčastěji užívá ve formě kouření cigaret, ale na vzestupu jsou tzv. nikotinové pytlíčky, které si jedinec dává pod ret a nikotin tak vstřebává pomocí sliznice. Má to jednu nespornou výhodu, že nikoho neobtěžuje cigaretový dým. Na druhou stranu se velmi špatně odhaduje dávkování a snadněji tak může vzniknout závislost na nikotinu. Málo využívaným způsobem v našich končinách je pak žvýkáci tabák.

Nikotin je velmi silná účinná látka a patří mezi nejtoxičtější jedy. V malých dávkách způsobuje zvýšení krevního tlaku a zrychlení srdečního tepu. Účinky nastupují ihned po aplikaci látky. Jedinci, kteří nejsou zvyklí na aplikaci dávky, mají potíže s bolestí hlavy, závratěmi, nevolností a zvracením. Tyto stavy se mohou vyskytnout jen u příležitostných uživatelů nikotinu. Lidé, kteří ho užívají pravidelně, tyto stavy nepocítují.

Mezi největší rizika užívání patří poškození dýchacích cest, kdy může docházet až k rakovině plic. Při užívání tzv. nikotinových pytlíčků dochází k větší kazivosti zubů, odhalování krčků, odumírání dásně a může to vést až k rakovině v dutině ústní (Heller, 1996; Kalina et al., 2015).

2.2.3 Konopné drogy

Konopné drogy se získávají z rostliny zvané konopí, neboli z druhu Cannabis. Mezi tyto návykové látky řadíme marihuanu, jedná se o směs sušených listů, větviček, semen, květů a palic, která se následně kouří ve formě jointu nebo se může užívat v různých pokrmech, hašiš, který je složen ze samotné pryskyřice a k aplikaci dochází opět kouřením a poslední látkou je hašišový olej, jenž vzniká destilací marihuanových listů. Hašišový olej se užívá také kouřením, ale u nás nebývá často dostupný.

První příznaky při užívání těchto drog se dostavují asi 30 minut po aplikaci dávky. Vrchol pak nastává někdy po 90 minutách. První příznaky jsou spojené s nepříjemnými pocity, jako jsou úzkost, sevřenost, ztráta kontaktu s realitou. Po těchto stavech nastává pocit blaženosti a euforie. Typickým projevem může být nekontrolovatelný a bezdůvodný smích. Po odeznění těchto účinků, což může být v některých případech až po 24 hodinách, jsou jedinci zmatení, otupělí a unavení. Lidé, kteří užívají konopné drogy pravidelně a dlouhodobě, se slangově nazývají „huliči“. Jsou to lidé pomalí, hloubaví a trpící poruchami krátkodobé paměti.

Kouření marihuany se nedoporučuje lidem, pokud se zrovna necítí dobře nebo mají psychické problémy. Mnoho lidí si myslí, že kdy si zakouří tak se jim zvedne nálada, ale opak je pravdou. Depresivní stav se požití dané látky ještě více prohloubí. Z dlouhodobého hlediska vede užívání těchto drog k poruchám paměti a ztrátě motivace k běžným aktivitám. Stejně jako u jiných drog platí, že je nevhodné marihuanu kombinovat s dalšími psychotropními látkami včetně alkoholu (Heller, 1996.)

3 Praktická část

3.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Ve své práci jsem chtěla zmapovat a popsat roli návykových látek ve skateboardingové subkultuře. Proto, abych popsala vztah členů této komunity, jsem si položila tyto výzkumné otázky:

1. Co je skateboarding a jak se s ním respondenti identifikují?
2. Má příslušnost k této subkultuře vliv na užívání návykových látek?
3. Jaké návykové látky se v této subkultuře užívají?
4. Jaká je motivace k užívání návykových látek?
5. Může mít skateboarding preventivní účinek na rizikové chování?

Otázky se trochu měnily a krystalizovaly, protože na začátku jsem je formulovala příliš obecně nebo tak, že úplně nevedly k osvětlení výzkumného problému, k čemu během výzkumu může dojít (Miovský, 2006.)

3.2 Metody tvorby dat a průběh realizace výzkumu

K získání informací a názorů na danou problematiku jsem zvolila kvalitativní studii, která mi poskytla hlubší porozumění na individuální úrovni. Ve výzkumu se soustředím na subjektivní názor a postoj k návykovým látkám.

Ve skateboardingové subkultuře se pohybuji již několik let, měla jsem možnost navštívit spoustu závodů a skateboardingových festivalů, poznala jsem spoustu skateparků a jezdce při jejich volnočasovém ježdění. Myslím, že to mi pomohlo poznat blíž místa, kde se jezdci pohybují a pochopit tak jejich subkulturu a můj zkoumaný problém s tím spojený. Zmapování terénu je pro kvalitativní výzkum také důležitým krokem (Miovský, 2006.)

Pro sběr dat jsem se rozhodla použít metodu polo - strukturovaného rozhovoru. Tato metoda mi umožnila se neдрžet striktně předem připravené osnovy. Polo – strukturovaný rozhovor dokáže řešit a eliminovat nevýhody čistě strukturovaného nebo nestrukturovaného rozhovoru. Další výhodou je, že můžeme během rozhovoru měnit pořadí okruhů a doplňovat otázky, abychom tak maximalizovali výtěžnost rozhovoru (Miovský, 2006.)

Vzhledem k tomu, že se v dané subkultuře pohybuji, předpokládala jsem, že bude snadné získat dostatek respondentů. Oslovila jsem dostatečný počet skateboardistů, ale buď nepřišli na smlouvanou schůzku nebo se mnou přestali na čas komunikovat.

Respondenty jsem kontaktovala buď přes sociální sítě nebo telefonicky, kdy jsme se domluvili na přesném datu, času a místě konání rozhovoru. Místo konání rozhovoru jsem vždy přizpůsobila účastníkovi, aby to pro něho bylo co nejvíce komfortní. Dva rozhovory probíhaly ve skateparku na Štvanici, další respondent přijal pozvání do mé domácnosti. Ostatní rozhovory probíhaly kvůli koronavirové pandemii telefonicky. Oficiální délka trvání rozhovorů se pohybovala okolo 30 – 45 minut. Nicméně u osobních setkání jsme většinou po ukončení rozhovoru a vypnutí nahrávání ještě navázali na dané téma další neoficiální rozhovor, po kterém jsem si ještě dodatečně dělala poznámky.

Rozhovory jsem nahrávala na aplikaci diktafon buď v mobilním telefonu nebo v notebooku. Následně jsem rozhovory doslovným přepisem převedla do textové formy, která je sice časově náročná, ale pro výzkum nezbytná kvůli lepší analýze (Hendl, 2005.)

Setkání a rozhovory jsem většinou začala neformálně, abych navodila přátelskou atmosféru a tím zmírnila nervozitu a napětí. Následně jsem respondenty seznámila s tím, o čem je moje práce, jak bude rozhovor zhruba probíhat, jaká jsou účastníková práva, že budu rozhovor nahrávat a jak s ním dále nakládat. Poté následoval informovaný souhlas účastníka a samotný interview.

Rozhovory jsem doplnila dotazníkem CAST, který se zaměřuje na mapování rizikového chování v souvislosti užíváním marihuany během posledního roku (Andrlová et al., 2016). Dotazník se skládá z šesti uzavřených otázek, na které je možné odpovědět ANO nebo NE. Při každé kladné odpovědi (ANO) získá respondent bod. Čím více bodů respondent získá, tím vyšší je u něj míra rizikového chování spojená s užíváním konopných látek (Andrlová et al., 2016)

0 - 1 bod malé riziko rizikového chování

2 - 4 body střední riziko rizikového chování

5 - 6 bodů vysoké riziko rizikového chování

Dotazník jsem prováděla ústně na konci rozhovoru.

3.3 Výzkumný soubor

Jak už jsem dříve zmínila, ve skateboardingové subkultuře se již několik let pohybuji. To mi přineslo nejen poznání terénu, kde se jezdci pohybují, ale i seznámení se samotnými skateboardisty. To mi pomohlo k vytipování vhodných respondentů, které jsem oslovila.

Pro výzkum jsem oslovila pouze muže, abych měla soubor konzistentní. Navíc je tato subkultura stále velmi maskulinní a genderově nevyvážená.

Hlavními kritérii, které jsem si určila, jsou, aby respondenti aktivně praktikovali skateboarding alespoň ve volném čase a sami se ztotožňovali se skateboardingovou subkulturou a cítili, že je to pro ně životní styl. Téměř všichni respondenti se stále aktivně účastní neoficiálních závodů nebo závodů, které spadají pod českou asociaci skateboardingu, dva respondenti sami závody pořádají nebo působí jako porota na závodech. Dva respondenti vyučují skateboarding ve volnočasovém kroužku pro děti. Z etických důvodů bylo dalším kritériem plnoletost.

Výzkumný soubor tvoří 6 mužů ve věku od 26 do 39 let.

Jméno	Věk	Dosažené vzdělání Studující/pracující	Zkušenost s návykovými látkami	Specifikace látek
Respondent č.1	32	Středoškolské zakončené maturitou,	Ano	Alkohol, konopné drogy, kokain, LSD, pervitin, lysohlávky,
Respondent č.2	27	Středoškolské zakončené výučním listem,	Ano	Alkohol, konopné drogy, kokain, LSD, pervitin, lysohlávky, 2CB, ketamin
Respondent č.3	32	Středoškolské zakončené maturitou	Ano	Alkohol, konopné drogy, kokain
Respondent č.4	39	Středoškolské zakončené maturitou	Ano	Alkohol, konopné drogy
Respondent č. 5	28	Středoškolské zakončené maturitou,	Ano	Alkohol, konopné drogy, kokain
Respondent č. 6	26	Středoškolské zakončené maturitou	Ano	Alkohol, konopné drogy, kokain, LSD

3.4 Metody analýzy dat

Všechny rozhovory jsem převedla do textové podoby, kterou jsem si vytiskla. S vytištěným textem jsem začala pracovat, psát si do něj poznámky a podtrhávat si důležité části, které souvisely s mými výzkumnými otázkami. Dále jsem si označila i části, které nebyly přímo související, ale připadaly mi zajímavé. S vytištěným textem jsem pracovala formou otevřeného kódování, ze kterého mi vycházely kódy na základě podobnosti, které jsem následně rozdělila do logických kategorií, podle jednotlivých výzkumných otázek.

3.5 Etické aspekty výzkumu

Na začátku rozhovoru jsem respondenty seznámila s obsahem svého výzkumu a s jejich právy. Tedy, že účast na výzkumu je zcela dobrovolná, že mají možnost na otázky, které jim nejsou příjemné, neodpovídat nebo že mohou kdykoliv od rozhovoru odstoupit. Dále jsem jim sdělila, jak bude s daty nakládáno, že rozhovor bude přepsán a že nikde nebudou informace, které by pomohly k identifikaci účastníků. Jména, která jsou v práci uvedena, jsou fiktivní. Požádala jsem účastníky o informovaný souhlas, který mi poskytlí ústně vždy na začátku nahrávání rozhovoru.

4 Výsledky

V této kapitole je pro přehlednost šest kategorií. Prvních pět kategorií je věnováno jednotlivým výzkumným otázkám, ve kterých se snažím interpretovat odpovědi a názory účastníků výzkumu. Poslední šestá kategorie je věnována vyhodnocení dotazníku CAST.

4.1 Co je to skateboarding a jak se s ním lidé identifikují?

Jedna z prvních otázek zněla „Jakou má roli skateboarding ve tvém životě?“ Tato otázka obsahovala i to, zda se respondenti identifikují se skateboardovou subkulturou, což bylo podmínkou pro účast ve výzkumu. Respondenti popisovali skateboarding jako silnou součást sama sebe a svojí osobnosti.

Respondent č. 4, 39 let, „*za ta léta je to součástí a prostě skejťák jsem. Mám to pod kůží, myslím na to dost často, takže bych se nazval, že skejťák jsem.*“

Respondent č. 2, 27 let, „*Je to součást mého života, takže asi tak no. Je to hodně... jsem s tím spojenej prostě... nevím... dělám to od malička a je to na celý život.*“

Jeden respondent popisoval skateboarding jako hlavní koníček v jeho životě, který je důležitý hlavně pro psychickou pohodu.

Respondent č. 1, 32 let, „*Tak v první řadě je to sport a je to zábava, která mě vždycky hrozně hodí do pohody, uvolní mě, ač to teda častokrát bolí, tak je to vždycky pro mě hrozně psychicky očisťující. Je to relax určitě no. Hodně mě to nabíjí a motivuje.*“

Dále jsem také zkoumala, jak se respondenti ke skateboardingu dostali a jak dlouho skateboarding provozují. Všichni účastníci se ke skateboardingu dostali přes své okolí, většina začala tehdy chodit do skateparku se svými vrstevníky, dva skateboardisté uvádějí, že je k tomu přivedl starší sourozenec. Nejčastější doba, kdy začali se skateboardingem, je období dospívání mezi dvanáctým a patnáctým rokem života. Jeden respondent uvádí, že přišel poprvé do kontaktu se skateboardem již v mateřské škole asi v šesti letech, kdy mu ho dala starší sestra.

Další otázka týkající se skateboardingu směřovala k tomu, co vlastně skateboardisti považují za skateboarding. K průzkumu tohoto názoru jsem použila otázky „Jak bys skateboarding definoval?“, „Jak bys popsal skateboardovou subkulturou?“. Ačkoliv respondenti připouštějí,

že skateboarding může být brán pouze jako sport, tak ho všichni definovali jako životní styl. Dále ho definovali slovy volnost, prostor se volně projevit, zábava.

Respondent č. 4, 39 let, „*Kdybych si měl vybrat, tak spíš ten životní styl. Něco, co už je součástí člověka a takovej tvůj relax, prostě uvolníš se u toho, přijdeš na jiný myšlenky, dokážeš se soustředit na tělo... splňuje to ty sportovní aktivity, ale jako sport bych to ani nenazýval, spíš ten životní styl.*“

Respondent č. 1, 32 let, „*Jako prostor, jako možnost se úplně svobodně projevit a úplně si svobodně užít zábavu a jízdu... Něco jako hodně volnýho, nespoutanýho možná, bych řekl... možná trochu rebelie.*“

Respondent č. 3, 32 let, „*Hele definoval bych to tak, že většinou začíná takovou volnočasovou aktivitou, lifestylem, a teď už se to stalo plnohodnotným sportem, když to řeknu takhle, ale myslím si, že každě si v tom najde svoji cestu s tím, jaká je jeho lifestyle a věci okolo, nebo se může tomu věnovat, že to bere jako plnohodnotnej sport.*“

Charakteristika subkultury se zúžila na dva hlavní rysy, na nošený oděv a hudbu, která skateboardisty rozděluje na dvě skupiny. Na ty, co poslouchají hip hop a ty, co poslouchají punk, což má podle respondentů vliv na užívané látky.

Respondent č. 3, 32 let, „*Jako určitě, skejťáci, jak říkám, těch vrstev je víc. Někdo prostě má rád punkový skejťování, někdo jezdí v bazénech, někdo streetový. Někdo se prostě věnuje trikům na zemi a má rád prostě hiphopový styl a tyhle věci. Ale myslím si, že každě z těchto skejťáků má prostě svoje specifický znaky, podle kterých to poznáš určitě, ať to je od širokých kalhot, tleek, po uplý džíny a pásky s těma takovejma bodlinama jako nosí pankáči, takže asi tak. Já si myslím, že je to dost poznat potom na těch lidech.*“

4.2 Má příslušnost k této subkultuře vliv na užívání návykových látek?

Patří návykové látky ke skateboardingu? Jaký názor na návykové látky panuje v této komunitě? Jaké mají jezdci zkušenosti s návykovými látkami? Z těchto dotazů jsem vycházela pro objasnění mé výzkumné otázky. Ptala jsem se pouze na látky nelegální, kdy jsem se především zaměřila na konopné drogy. Alespoň jednu zkušenost s konopnými drogami, konkrétně s kouřením marihuany, měli všichni zúčastnění výzkumu. První užití většinou proběhlo v dospívajícím věku okolo patnáctého roku života, jeden z respondentů uvádí, že první zkušenost s kouřením marihuany měl již v páté třídě na základní škole.

Respondenti uvádějí, že první užití proběhlo ve společnosti kamarádů a vrstevníků. Dva jezdci užili poprvé marihuanu s lidmi ze skateboardové komunity.

Respondent Č. 4, 39 let, *„Se šlo skejtovat a někdo to tam vytáhl a prostě nabídnul, tak člověk šel a chtěl vyzkoušet, co to udělá. Nevim no, to mi mohlo bejt kolem patnácti, šestnácti, kluci byli už starší, těm bylo kolem dvaceti. Tak malej capart to chtěl vyzkoušet a zapadnout do tý party, tak to vyzkoušel, ale mně osobně to nic nějak nedávalo“*

To, že chtěli jako dospívající zapadnout mezi vrstevníky, bylo nejčastějším důvodem prvního užití.

Respondent č. 3, 32 let, *„Zkusil a bylo to přesně v začátcích, kdy jsem začal skejtovat. Bylo to hrozně moderní samozřejmě a všechno to okolo bylo moderní a člověk to chtěl zkusit a chtěl být in s tou svojí partou kámošů, ale každopádně já jsem rychle narazil, protože mi to absolutně nedělá dobře. A jestli jsem si zahulil třikrát v životě v té době, kdy jsem začínal tak to možná i přeháním.“*

Nyní ani jeden z respondentů marihuanu neužívá nebo velmi zřídka. Všichni se shodli, že jim po tom „není dobře“ a zažívají stavy, které jim nejsou příjemné.

„Máš spojené kouření marihuany se skateboardingem?“ Na tuto otázku všichni odpověděli jednoznačně. Ačkoliv nikdo z respondentů již marihuanu neužívá vůbec, tak samotnou skateboardingovou komunitu s užíváním konopných látek spojenou mají. Často to přisuzují historickým aspektům vzniku skateboardingu, který vznikl v 60. letech minulého století v Kalifornii, kde docházelo k určitému politickému i kulturnímu uvolnění (Perný, 2014.), a vlivu dalších skupin (hiphoperů, punkerů), které ovlivnily nebo stále ovlivňují tuto subkulturu.

Respondent č. 1, 32 let, *„No, mám no. No jasně že jo. Nejen kvůli tomu, že jsem sám hulil a skejtoval, ale teď mě to tak masivně obklopuje, kdykoliv jdu do skateparku, že mi to přijde jako absolutní samozřejmost, no. Je to úplně svázaný, jako ruka v ruce.“*

Respondent č. 2, 27 let, *„Ano, patří to k tomu. Pro sportovce ne, ale pro kórový ridery ty to tak maj odjakživa. Prostě když skateboarding začal v Kalifornii, tak v Kalifornii se vždycky hulilo a surfaři vždycky hulili. A začal tam skateboarding, vlastně začali skejtovat surfaři. To hulení tam je spojený.“*

Respondent č. 3, 32 let, *„Ale jo určitě. Tak jako je to x let zpátky, jak jsem říkal, tak to bylo tak nějak normální. Lidi si to s tím spojovali.“*

Respondent č. 4, 39 let, „*Jo jo, jasně, ta subkultura skejtová je hodně spjatá s drogama lehkějma.*“

Další zajímavá věc jsou videa, prostřednictvím kterých se skateboardisté prezentují. Často to jsou velmi dobře graficky provedená díla, která mají určitý námět a děj, ve kterých jsou zachyceni profesionální i amatérští skateboardisté při těch nejsložitějších tricích. Respondenti potvrdili, že téma kouření marihuany bylo ve skateboardových médiích prezentováno. Tento fenomén je méně viditelný u evropských jezdců a s příchodem skateboardingu na olympiádu, kdy se z něj stává oficiální a organizovaný spor je na ústupu.

Respondent č. 1, 32 let, „*Myslím si, že americký videa jsou dost prezentovaný. V evropských v podstatě ani ne, nevím, jestli to někdo nedovolí nebo se něčeho bojeje, ale Amerika je v tomhle tom hodně volnějši. Zrovna třeba Kalifornie je v podstatě mekka skateboardingu a těch videí tam pochází asi nejvíc, tak tam je marihuana dovolená, takže tam si to všichni jako jedou s brkem v puse... David Gravette permanentně jakýkoliv video vždycky začíná s jointem. Odcvrnkává všude, všude, všude.*“

Respondent č. 2, 27 let, „*Tak ve skejtových videích to bylo vždycky prezentovaný... vždycky když má někdo nějaký profil, tak tam má nějakou fejmovku, záběr na hlavu, jak hulí brko, je to prostě styl, že jo. Ten člověk to tam chce mít, že jo. Takže vidám, no... Ale zase u těch kórových riderů. U sportovců, u ambiciózních závodníků se to prostě moc nevidí, no.*“

Respondent č. 4, 39 let, „*No tak záleží, kdo natáčí, takový ty punkovější videa, tak tam to je hodně, pak když je to točený od red bullu nějaký víc profi, tak tam ne. Ale jinak si myslím, že ve videích je to hodně vidět.*“

Co se týká ostatních médií, jako například skateboardové časopisy, tam se toto téma nevyskytuje.

Když se posuneme k dalším nelegálním návykovým látkám, z rozhovorů vychází, že si užívání nespojují bezprostředně se skateboardingovou subkulturou, ačkoliv užili v některých případech právě s partou kamarádů ze skateboardu a na večírcích spojených se skateboardovými závody. Samotné užívání spíše vnímají jako projev jednotlivců, nikoliv subkultury.

Respondenti se shodli, že téma užívání návykových látek kromě konopných drog, není prezentováno v žádných skateboardových médiích.

4.3 Jaké nelegální návykové látky se v této subkultuře užívají?

Z odpovědí vyplývá, že nejčastěji užívanou nelegální návykovou látkou v této subkultuře jsou konopné drogy. Všichni dotazovaní mají s marihuanou alespoň jednu zkušenost. U některých mělo užívání určitý vývoj, který měl nejvyšší vrchol kolem sedmnáctého až dvacátého roku života s následným poklesem. Nyní nikdo z dotazovaných neužívá konopné látky vůbec nebo velmi ojediněle.

Další nejvíce užívané návykové látky v této subkultuře jsou kokain a LSD. V menší míře pak MDMA, pervitin, ketamin, 2CB. Zkušenost s těmito látkami by se dalo popsat jako experimentální, tedy se jedná o užívání občasné a nepravidelné (Kalina, 2005.)

Obecně jsem ve své práci chtěla zabývat nelegálními návykovými látkami, ale z odpovědí vyplývá, že je v této komunitě hojně užíván alkohol. Z rozhovorů vyplývá, že alkohol ke skateboardingu patří víc než marihuana. Abstinence je v této komunitě málo tolerovaná.

Respondent č. 3, 32 let, „*Určitě, tak jako určitě taky. Říkám, je to takový, když to řeknu, prostě patří to k tomu. Dřív to bylo pospolu, že se šlo někam do ulice a vzala se flaška nebo něco a samozřejmě po pořádných závodech patří pořádný mejdan...*“

Respondent č. 5, 28 let, „*To bych řekl, že jo no, určitě víc než hulení*“

4.4 Jaká je motivace k užívání návykových látek?

Motivy k užívání nelegálních návykových látek popisují respondenti různě.

Konopné látky jsou nejčastěji užívány pro jejich zklidňující účinky. Navodí pocit pohody, uklidnění a zvýší pocit koncentrace, jezdci to uvádí, jako že se „zaseknou“. To je užitečné pro trénování jednotlivých triků.

Respondent č. 1, 32 let, „*...jsem se dokázal víc soustředit na nějaký trik, kterej jsem třeba zkoušel. Takzvaně jsem zapejkal trik a dokázal jsem ho zkoušet hodinu.*“

Respondent č. 6, 26 let, „*...že prostě můžu skejtovat hned a zaseknou se na tom ježdění a jezdím hodinu, dvě v kuse. A je to prostě dobrý.*“

Jeden z respondentů uvádí jako motiv k užívání analgetické účinky, které marihuana nabízí. Skateboarding se řadí mezi extrémní sporty, který doprovází časté pády.

Respondent č. 1, 32 let, „*Za prvé to trochu míň bolelo, což bylo super, protože těch pádů bylo spousta.*“

Téměř všichni dotazovaní připouštějí negativní účinky, pro které již marihuanu a ostatní konopné látky neužívají. Hranice, kdy to mělo pozitivní účinky a kdy už se to překlopilo do nepříjemných pocitů byla velmi tenká. Nepříjemné stavy způsobené užitím marihuany popisují jako nemožnost se pohnout, nemožnost komunikace s ostatními, dušnost a bušení srdce. Tato stavy nebyly slučitelné s jízdou na skateboardu.

Co se týká ostatních nelegálních návykových látek, tam se motivy k užívání nespojují přímo se skateboardingem nebo jen velmi málo. Jeden z respondentů popisuje konkrétní situaci, kdy užil malé množství psilocybinu na výletě za skateboardingem do Los Angeles. Pociťoval tehdy pozitivní účinek na samotnou jízdu na skateboardu.

Respondent č. 1, 32 let, *„To jsem v životě nezažil ani nahulenej, fakt to byla úplně bomba. Stoprocentní soustředěnost nebo tisíciprocentní soustředěnost... Všechno se odjíždělo úplně na klid, na pohodu, stoprocentní koncentrace. Fakt to bylo dobrý, ale jak říkám, nebylo s to s halucinacemi, fakt jenom čistě nějaký ten microdosing. To bylo super.“*

Motivací užití kokainu je povzbuzení při bujarých večírcích, které jsou obvykle po skateboardových závodech. S těmito večírky se nese i nadměrné pití alkoholu, bez kterého si dotazovaní neumí zábavu a společenské události představit. Dotazovaní neshledají na těchto dvou látkách nějaký pozitivní účinek na samotnou jízdu na skateboardu, proto je motiv čistě společenský.

4.5 Může mít skateboarding preventivní účinek na rizikové chování?

Na otázku, zda má skateboarding preventivní účinek na rizikové chování dotazovaní připouštějí, že by mohl mít, ale záleží pak na jedincích, jak se k tomu postaví. Z předešlého rozboru vyplývá, že mají četné zkušenosti s návykovými látkami a alkohol užívají hojně, ale skateboarding je v jejich životě důležitější, tak na to mají pozitivní náhled.

Respondent č. 1, 32 let, *„Tak mohl by mít no. Tak je to zábava, kterou se lidé zabývají ve svém volném čase a pokud to dělají s láskou a baví je to, tak nevím, proč by měli někde něco ukrást nebo prostě drogovat.“*

Respondent č. 4, 39 let, *„To si myslím, že určitě. Tak nicméně pokud tě to fakt pohltí, tak myslíš na to skejtvání, kde uděláš támhle nějaký trik a chceš se věnovat co nejvíc tomu a pak tě ani nenapadne jít fetovat nebo se vožrat, protože ti to snižuje potom ty schopnosti na tom skejtu. Podle mě, jako neříkám že to k tomu nepatří, člověk si dá k tomu to pivečko a tak, ale nesmí se to přehnat, pak si nezajezdíš, tak si myslím, že to má preventivní účinek.“*

Respondent č. 5, 28 let, „*Stoprocentně... ale je to o lidech, že jo.*“

Jeden z respondentů uvedl, že v rámci vedení skateboardové školičky a volnočasového centra mají ve stálém programu workshopy na téma prevence kriminality.

Preventivní schopnost přisuzují především právě sportovní části skateboardingu a vzrůstajícímu trendu skateboardingu jako organizovanému sportu, kde subkulturní rysy upadají a kde pro užívání návykových látek není místo jak z hlediska dobré fyzické kondice, tak i z hlediska dopingu.

Jeden z dotazovaných, který je lektorem skateboardingu uznává, že zvyšující se počet dívek, které se věnují skateboardingu má vliv na užívání návykových látek mezi skateboardisty. Dívky jsou mnohem více cílevědomé, orientující se na sportovní stránku skateboardingu a méně vyhledávající návykové látky.

4.6 CAST

Ve své práci jsem se více zaměřila na užívání marihuany mezi skateboardisty, proto jsem na závěr rozhovoru zahrnula i dotazník CAST, který zjišťuje rizikové chování v souvislosti s užíváním konopných látek za poslední rok (Andrlová, et al., 2016.)

Na první otázku „Užil jsi někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?“ odpověděli dva respondenti ano, zbylí čtyři odpověděli, že ne.

Na druhou otázku „Užil jsi někdy marihuanu nebo hašiš, když jsi byl sám?“ odpověděli tři respondenti ano, zbylí tři, že ne.

Na třetí otázku „Měl jsi někdy problémy s pamětí, které podle tebe mohly souviset s užíváním marihuany nebo hašiše?“ odpověděl pouze jeden respondent ano, ostatní odpověděli, že ne.

Na čtvrtou otázku „Řekli ti někdy tvoji přátelé nebo rodinní příslušníci, že bys měl omezit nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš?“ odpověděli všichni respondenti ne.

Pátá otázka „Zkusil jsi omezit nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš, ale nepodařilo se ti to?“ také byla bez kladné odpovědi, všichni respondenti odpověděli ne.

Poslední šestá otázka „Měl jsi kvůli svému užívání marihuany nebo hašiše problémy (například hádka, rvačka, nehoda, špatné výsledky ve škole?“ vyšla bez pozitivní odpovědi, i zde všichni dotázaní odpověděli že ne.

Respondent č. 1 odpověděl jedenkrát ano, tedy spadá do kategorie s malým rizikem rizikového chování.

Respondent č. 2 měl tři kladné odpovědi z šesti, to znamená, že by spadal do kategorie střední riziko rizikového chování

Respondent č. 6 měl dvě kladné odpovědi z šesti, tedy spadá do kategorie se středním rizikem rizikového chování.

Respondenti č. 3, 4, a 5 neodpověděli ani na jednu odpověď kladně.

Mezi respondenty nikdo nespadá do kategorie s vysokým rizikem rizikového chování. Dvěma respondentům vyšlo střední riziko rizikového chování, u kterých je patrný prostor pro intervence.

5 Shrnutí výsledků

Pro svůj výzkum jsem si stanovila pět výzkumných otázek, kdy první otázka se zabývala tím, co je to skateboarding a jak se s ním dotazovaní identifikují. Dotazovaní popisovali skateboarding hlavně jako životní styl, který je součástí jejich životů. Dále popisovali rostoucí trend skateboardingu jako organizovaného sportu. S tím se mnozí neidentifikovali, ale připouštěli, že zde tato druhá rovina skateboardingu je a nabývá na popularitě. Hudební subkultury hiphopu a punku popisovali jako dva hlavní faktory ovlivňující skateboardovou subkulturu a její rysy. Dotazovaní se nejčastěji ke skateboardingu dostali v dospívajícím věku přes své okolí.

Druhou výzkumnou otázku jsem věnovala tématu, zda příslušnost k této subkultuře má vliv na užívání návykových látek. Z odpovědí vyplývá, že si samotní skateboardisté spojují skateboardovou subkulturu s užíváním konopných drog. Přisuzují to historickým pramenům vzniku skateboardu a hudebnímu stylu hip hop, který tuto kulturu ovlivňuje. Všichni dotazovaní mají alespoň jednu zkušenost s marihuanou. Dále bych chtěla zmínit skateboardová videa, která zobrazují užívání marihuany (například Shake Junt SHRIMP BLUNT video, <https://www.youtube.com/watch?v=aUIFo4Hrfq0>). Ostatní nelegální návykové látky nemají skateboardisté spojené se skateboardingem. Jejich užívání přisuzují spíše jedincům než jako projev a vliv subkultury. Z odpovědí také vyplývá, že je s touto subkulturou spjaté pití alkoholu, který je podle dotazovaných v této subkultuře nejužívanější látkou.

Třetí výzkumná otázka sledovala, jaké nelegální látky se v této subkultuře užívají. Nejčastěji užívanou nelegální látkou je marihuana, v menší míře pak kokain a LSD. Dotazovaní mají zkušenost i s MDMA, pervitinem, psilocybinem, ketaminem a 2CB. Tyto látky však dotazovaní užívali experimentálně, tedy ojediněle a nepravidelně.

Další výzkumná otázka měla za úkol sledovat, jaké jsou motivy užívání nelegálních návykových látek. U marihuany dotazovaní popisovali jako motiv k užití pozorované pozitivní účinky na skateboarding. Tyto účinky popisovali jako zklidňující, pocit zvýšené koncentrace a analgetické účinky. Dále však popisují, že postupně převyšují negativní účinky, pro které nyní již marihuanu neužívají. U ostatních nelegálních návykových látek je motiv k užití spojený s večírky, kdy stimulantia užívají pro delší výdrž a halucinogeny pro navození dobré nálady. Jeden z dotazovaných popisoval pozitivní účinek psilocybinu na skateboarding,

kdy užil pouze malé množství a tím se zvýšila koncentrace bez změněného stavu vědomí. Motiv pro první užití nelegálních návykových látek bylo u všech dotazovaných zapadnutí mezi vrstevníky.

Poslední výzkumná otázka se zabývala tím, zda může mít skateboarding preventivní účinek. Dotazovaní se shodli že ano, ale že také záleží na jedinci. Musím zde zmínit, že všichni dotazovaní mají zkušenost minimálně s marihuanou a pijí alkohol, avšak je to podle jejich názoru v běžném životě neovlivňuje. Preventivní účinek také přisuzují skateboardingu jako organizovanému sportu, kde je kladen důraz na fyzickou zdatnost jezdců.

Poslední oddíl se jsem věnovala dotazníku CAST, který jsem zahrnula do své práce za předpokladu, že všichni dotazovaní mají zkušenost či stále užívají marihuanu a tím jsem chtěla zmapovat míru rizikového chování s tím spojenou. Z výsledků vyplývá, že tři z šesti dotazovaných mají nulové riziko rizikového chování. Jeden z dotazovaných měl jednu kladnou odpověď, to znamená, že stále spadá do skupiny s nízkým rizikem rizikového chování. Dva z respondentů měli po dvou a třech bodech, to odpovídá střednímu riziku rizikového chování.

6 Diskuse a závěry

Cílem mojí práce bylo zjistit, jaká je role návykových látek mezi skateboardisty. Zaměřila jsem se především na marihuanu, protože jsem vycházela z předpokladu, že skateboardová subkultura je s ní spojená. Pro své vědecké zkoumání jsem využila kvalitativní způsob prostřednictvím semi – strukturovaného rozhovoru, který jsem vnímala jako dobře zvolenou metodu, protože dává prostor pro hlubší prozkoumání osobního nahlížení na problematiku a zjištění dalších zajímavých témat. Pro menší počet respondentů se moje zjištění nedá aplikovat na celou subkulturu. Myslím si proto, že by bylo vhodné provést ještě kvantitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření pro potvrzení výsledků.

Ke zvolenému tématu není mnoho zmínek v odborné literatuře, proto bylo pro mě náročné shromážďování relevantních a užitečných informací pro moji práci. Domnívám se, že moje práce má tedy své opodstatnění i tím, že k písemnictví částečkou přispěje.

Jak zmiňuji v úvodu Peretti-Watel et al. (2001) ve svém výzkumu zmiňují, že je pozorováno vysoké užívání tabáku, alkoholu a konopí u adolescentů provozujících sporty s „klouzavým“ pohybem zahrnující i skateboarding. Já jsem ve svém výzkumu z etických důvodů neoslovila skateboardisty mladších osmnácti let, ale z odpovědí vyplývá, že dotazovaní mají zkušenosti s užitím konopných drog již v dospívajícím věku. Chtěla bych zde zmínit pozorování, že nejvyšší četnost a pravidelnost užívání je uváděna okolo dvaceti let, a s přibývajícím věkem se užívání marihuany snižuje až do fáze, kdy většina dotazovaných marihuanu neužívá vůbec nebo velmi ojediněle. Tomu odpovídají i výsledky dotazníku CAST.

I přes to, že respondenti udávají, že již konopné drogy neužívají nebo je neužívají často, tak mají skateboardovou subkulturu úzce spjatou s kouřením marihuany. Tento fenomén přikládají historickému vzniku skateboardingu, který vznikl v Kalifornii okolo šedesátých let minulého století, kde v tu samou dobu probíhal vznik kontrakultury spojený s určitým politickým a kulturním rozvolněním (Perný, 2014). Dále to odůvodňují hudebními subkulturami, které skateboarding ovlivňují. Na druhé straně Willing et al. (2019) uvádějí, že skateboarding jako extrémní sport a užívání návykových látek spolu nesouvisejí, ale jsou to dva na sobě nezávislé projevy maskulinity, kdy muži mají potřebu dělat nebezpečné věci. To samé v podstatě uvádí i Atencio et al. (2009), kteří tvrdí, že mezi ženami skateboardistkami je menší míra užívání návykových látek. Tento názor vyplynul i z rozhovoru s respondentem,

který je lektorem skateboardingu a pracuje i s dívkami, které se o skateboarding zajímají čím dál více. Myslím, že by genderové rozdíly v užívání návykových látek mezi skateboardisty bylo zajímavé téma pro další zkoumání.

Z výsledků je patrné, že se skateboardingovou subkulturou je úzce spjaté užívání alkoholu, který je v naší zemi tolerován a abstinence je v populaci i mezi skateboardisty odsuzována. Myslím si, že si skateboardisti neuvědomují škodlivost alkoholu a návykových látek obecně, a bylo by vhodné na tuto skupinu zaměřit primární prevenci. Skateboarding je jedno z mála míst kde se setkává subkultura a její volnomyšlenkářství s pravidly organizovaného sportu, kde mladistvým nadějným sportovcům jsou za vzory skateboardisté s ne zrovna zdravým životním stylem.

Dále zde musím zmínit marketing alkoholických značek, který ve svých reklamách znázorňuje skateboardový motiv. Například Jägermeister je značkou „těžící ze své divokosti, se kterou se sžívá mladší cílová skupina, která sdílí stejné hodnoty. Strategie využívající subkultury v podobě mladých potetovaných hipsterů a kluků jezdících na skateboardech reflektuje nezávislou mládež v České republice“ (Ondrej, 2017.)

Z výzkumu dále také vyplývá, že mezi další nejvíce užívané nelegální látky v této subkultuře jsou kokain, LSD, pervitin a lysohlávky. Nicméně užívání těchto látek si respondenti nespojují se samotnou subkulturou jako spíše s chováním jednotlivců.

Dále bych zde chtěla zmínit, že v této kultuře funguje určitá sociální kontrola, tedy mechanismy, které zajišťují a udržují určitý řád a stabilitu skupiny (Keller, 2004.) Mezi skateboardisty panují nepsaná pravidla, která určují, co je akceptovatelné a co už ne. Pokud někdo ze skupiny tuto hranici překročí, je ze společnosti vyloučen. Toto se týká především užívání nelegálních návykových látek kromě konopí.

7 Použité zdroje

518, Vladimír, Veselý, Karel. (2011). *Kmeny, Současné městské subkultury*: Praha: Bigg Boss a Ynachi, Praha, ISBN 978-80-903973-2-3.

Andrlová, K., et al. (2016). *Krátká intervence pro uživatele konopí*. ISBN 978-80-7440-137-4

Atencio, M., Beal, B., Wilson, CH. (2009). The distinction of risk: urban skateboarding, street habitus and the construction of hierarchical gender relations, *Qualitative Research in Sport and Exercise*, 1:1, 3-20, DOI: 10.1080/19398440802567907

Barber, B. K., et al. (2005). Parental support, psychological control, and behavioral control: Assessing relevance across time, culture, and method

Borden, Iain. (2001). *Skateboarding, Space and the City, Architecture and the Body*. Oxford: Berg, ISBN 185973488x.

Doren, Martin van. (1994). *Skateboarding: příručka pro teorii a praxi: [z něm.přel. Miroslav Plíva]*. Autor Ulrich Pramann; Překladatel Miroslav Plíva. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda. 213 s.: il. ISBN 80-205-0405-2.

Drog: otázky a odpovědi; příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

Dufková, J., Urban L., Dubský J. (2008). *Sociologie životního stylu*, Plzeň: Aleš Čeněk, ISBN 978-807380-123-6.

Hartl, P., Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-686-5.

Heller, Jiří. (1996). *Závislost známá neznámá*. Autor Olga Pecinovská. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 168 s. ISBN 80-7169-277-8.

Hendl, Jan. (2012). *Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, ISBN 9788026202196.

Jandourek, J. (2012). *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. GradaPublishing a.s.

Karas, Martin. *Skateboarding*. Autor Jaroslav Kučera. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004. 120 s.: ISBN 80-251-0101-0.

Juha, Martin. (2015). Skateboarding: sport nebo životní styl [Diplomová práce, Univerzita Karlova] <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/78380>

Kalina, K. et al. (2015). Klinická adiktologie. Praha: GradaPublishing

Kosíková, Jiřina: Jak se někteří oblékají. In: Pospíšilová, Jana: Rajče na útěku. Kapitoly o kultuře a folkloru dnešních dětí a mládeže s ukázkami. Brno: Etnologický ústav AV ČR, 2003, ISBN 80-7239-146-1.

Keller, Jan. (2004). Úvod do sociologie. Praha: Slon. 204 s. ISBN 80-86429-39-3

Maté, Gabor. (2020). V říši hladových duchů: blízká setkání se závislostí. Překladatel Viktor Jurek. Praha: PeopleComm. 528 stran. ISBN 978-80-87917-62-6.

Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada.

Nanoru, Michal, Overstreet, Martina. (2013). Prkýnka na maso jsme uřízli, Český skateboarding před rokem 1990, Praha, Yinachi, IBSN 978-80-904735-5-3.

Nešpor, Karel. (2001). Vaše děti a návykové látky. 1. vyd. Praha: Portál. 157 s. ISBN 80-7178-515-6.

Ondrej, Jakub. (2017). *Image značky Jägermeister* [Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně]

Peretti-Watel, P., Beck, F., Legleye, S. (2001). Beyond the U-curve: the relationship between sport and alcohol, cigarette and cannabis use in adolescents. DOI: 10.1046/j.1360-0443.2002.00116.x

Perný, L. (2014). Hudobná kontrakultúra na prelome 60. a 70. rokov 20. storočia v kulturologickej perspektíve I. [Vedecká monografia]. Nitra: Katedra kulturológie, Filozofická Fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. 1. vyd. 2014. 84 s. ISBN: 978-80-558-0677-8, 2014

Rijt, G. A. J van der, d'Haenens, L. S. J., Straten, P. van. (2002). Smoking and other substance use as distinct features of teenage subcultures. DOI: 10.1016/s1054-139x(02)00394-4

Sekot, Aleš. (2008). Sociologické problémy sportu. Praha: Grada, ISBN 9788024725628.

Smolík, Josef. (2010). Subkultury mládeže, Uvedení do problematiky, Praha: Grada, 2010, ISBN 9788024729077.

Svojanovský, Aleš. (2014). *Skateboardová subkultura v Československu a České republice* [Bakalářská práce, Masarykova univerzita] <https://is.muni.cz/th/r4ic1/>

Thorpe, Holly. (2012). Sex, drugs and snowboarding: (il)legitimate definitions of taste and lifestyle in a physical youth culture. <http://dx.doi.org/10.1080/02614367.2011.596556>

Tomlinson, Joe. (2000). Encyklopedie extrémních sportů. Překladatel Martin Hašek. 1. vyd. Česko: Egmont ČR. 190 s. ISBN 80-7186-523-0.

Willing, I., Green, B., & Pavlidis, A. (2019): The 'boy scouts' and 'bad boys' of skateboarding: a thematic analysis of the bones brigade. <https://doi.org/10.1080/17430437.2019.1580265>

Willing, I., Bennett, A., Piispa, M., Green, B. (2018). Skateboarding and the 'Tired Generation': Ageing in Youth Cultures and Lifestyle Sports. DOI:10.1177/0038038518776886

Internetové zdroje

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1250811-skateboarding-vic-sport-nebo-zivotni-styl>

<https://www.czechskateboarding.cz/skateboarding/kodex-skateboardisty>

<https://www.thrasher magazine.com/>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Skateboarding>

<https://cs.eferrit.com/podminky-skateboardingu-obsahuji-spolecny-slang/>

<https://www.youtube.com/watch?v=aUIFo4Hrfq0>